

Spis treści

Wstęp	9
-----------------	---

I. Specyfika powiązań regionalnych w Azji i Pacyfiku

Paweł Szwiec: Integracja w Azji Wschodniej – geneza, przejawy, skutki, perspektywy	13
Zbigniew Olesiński: Mechanizm organizacyjny procesów integracyjnych w Azji Południowo-Wschodniej	21
Malgorzata Pietrasiak: ASEAN-6 i ASEAN-4: problemy na drodze do integracji regionu Azji Południowo-Wschodniej	31
Katarzyna A. Nawrot: Proces integracji regionalnej państw ASEAN	46
Ewa Oziewicz: Nowy regionalizm azjatycki z perspektywy ASEAN	55
Krystyna Żołądkiewicz: Integracja ekonomiczna w regionie Pacyfiku na przykładzie Strefy Wolnego Handlu Australii i Nowej Zelandii	64
Anna Calek: Perspektywy rozwoju gospodarczego mikropaństw Południowego Pacyfiku w ramach ugrupowania integracyjnego SPARTECA	76
Karolina Klecha-Tylec: Wschodni Obszar Wzrostu ASEAN jako przykład współpracy subregionalnej	84
Malgorzata Dziembała: Stosunki gospodarcze i polityczne Unii Europejskiej z krajami ASEAN na początku XXI wieku	94
Katarzyna Żukrowska: Stan zaawansowania integracji w ramach ASEAN a stosunki z Unią Europejską	106

II. Płaszczyzny i obszary współpracy regionalnej w Azji i Pacyfiku

Mariusz Szuster: Przesłanki lokalizacji produkcji w krajach azjatyckich	123
Jarosław Brach: Zagrożenie ze strony chińskich i indyjskich producentów ciężarówek dla liderów europejskich	130
Edyta Pawlak: Liberalizacja handlu jako czynnik rozwoju ugrupowań integracyjnych rejonu Azji i Pacyfiku	146
Monika Wyrzykowska: Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Chinach a bezpośrednie inwestycje Chińskiej Republiki Ludowej – najnowsze trendy i perspektywy	155
Sebastian Domżałski: Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w gospodarce Malezji na tle państw Azji Południowo-Wschodniej	165

Iwona Pawlas: Azja jako obszar funkcjonowania korporacji transnarodowych w zakresie działalności badawczo-rozwojowej	175
Bogusława Drelich-Skulska: Powiązania sieciowe przedsiębiorstw w regionie Azji i Pacyfiku	182
Elżbieta Pleśniak: Usługi outsourcingowe w Indiach	195
Szymon Mazurek: Giełdy papierów wartościowych w regionie Azji i Pacyfiku	206
Łukasz Fijałkowski: Regionalny wymiar bezpieczeństwa w Azji Południowo-Wschodniej. Idea Wspólnoty ASEAN w świetle koncepcji wspólnot bezpieczeństwa	216
Paweł Łyszczak: Rywalizacja o zasoby surowców energetycznych w basenie Morza Południowochińskiego	226

III. Makroekonomiczny wymiar procesów integracyjnych w Azji i Pacyfiku

Sebastian Bobowski, Marcin Haberla: Indie – narodziny drugiego azjatyckiego giganta?	237
Małgorzata Domiter: Znaczenie polityki handlowej Japonii dla jej dominującej pozycji w regionie Azji i Pacyfiku	246
Anna Jankowiak: Znaczenie ekonomiczne Hongkongu w regionie Azji i Pacyfiku	261
Aleksandra Kuźmińska: Brand China – wizerunek Chin w świecie w świetle rankingu Anholt Nation Brands Index	273
Patrycja Stermach: Ocena ryzyka państw ASEAN na podstawie metody klasyfikacji ryzyka kraju (<i>The Country Risk Classification Method – CRCM</i>)	282

IV. Społeczne i kulturowe wymiary procesów integracyjnych

Małgorzata Bartosik-Purgat: Kultura i konsument w świetle procesów globalnego rynku	293
Tadeusz Sporek: Społeczne problemy współczesnego świata – dylematy ochrony środowiska	305
Bogusław Bembenek: Japońskie grupy <i>keiretsu</i> w świetle koncepcji kapitału społecznego	315

Summaries

Paweł Szwiec: Integration in East Asia – causes, indications, outcomes, perspectives	20
Zbigniew Olesiński: Organizational mechanism of integrative processes in South-East Asia	30

Malgorzata Pietrasiak: ASEAN-6 and ASEAN-4: Problems on the way to the integration of South East Asia region	45
Katarzyna A. Nawrot: Process of regional integration in ASEAN countries	54
Ewa Oziewicz: New Asian regionalism from the ASEAN perspective	63
Krystyna Żołądkiewicz: Economic integration in Pacific Region on the example of Australia New Zealand Closer Economic Relations Trade Agreement	75
Anna Calek: The perspectives of economic development of the micro-states of South Pacific integration group SPARTECA	83
Karolina Klecha-Tylec: BIMP-EAGA as an example of subregional co-operation	93
Malgorzata Dziębala: Economic and political relations between the European Union and ASEAN countries at the beginning of the 21 st century	105
Katarzyna Żukrowska: ASEAN integration progress and relations with the European Union	120
Mariusz Szuster: The circumstances of manufacturing localization in Asian countries	129
Jarosław Brach: Are Chinese and Indian truck makers able to threaten today's, especially European leaders?	145
Edyta Pawlak: Liberalization of trade as a factor stimulating development of integrative groups of Asia and Pacific region	154
Monika Wyrzykowska: FDI in China and China's FDI – new trends and prospects	164
Sebastian Domżałski: Foreign direct investment in Malaysia against Southeast Asia	174
Iwona Pawlas: Asia and R&D activity of transnational corporations	181
Bogusława Drelich-Skulska: Business networks in Asia and Pacific region	194
Elżbieta Pleśniak: Outsourcing services in India	205
Szymon Mazurek: Stock exchanges in Asia and Pacific	215
Łukasz Fijałkowski: Regional dimension of security in Southeast Asia. The project of ASEAN Community and the notion of security community	225
Paweł Łyszczak: Energy rivalry in the South China Sea	234
Sebastian Bobowski, Marcin Haberla: India – birth of second Asian giant?	245
Malgorzata Domiter: Significance of Japan's trade policy for its dominant position in the Asia-Pacific region	260
Anna Jankowiak: Hong Kong – the economic role in Asia-Pacific region	272
Aleksandra Kuźmińska: Brand China – the image of China in the world according to Anholt Nation Brands Index	281
Patrycja Stermach: The Association of Southeast Asian Nations in the OECD Country Risk Classification	288

Malgorzata Bartosik-Purgat: Culture and consumer in the process of global market	304
Tadeusz Sporek: Social problems of the contemporary world – the dilemmas of environmental protection	314
Bogusław Bembek: Japanese <i>keiretsu</i> groups in the light of social capital conception	327

Edyta Pawlak

Akademia Rolnicza w Szczecinie

LIBERALIZACJA HANDLU JAKO CZYNNIK ROZWOJU UGRUPOWAŃ INTEGRACYJNYCH REJONU AZJI I PACYFIKU

1. Wstęp

Region Azji i Pacyfiku obejmuje swym zasięgiem państwa o różnej tradycji, kulturze, systemie politycznym i poziomie rozwoju gospodarczego. Heterogeniczność jest dużym utrudnieniem na drodze do powstania silnego i skutecznego ugrupowania integracyjnego na tym obszarze. Czy to jest jednak najważniejsze w procesie integracji? Ważniejsze wydają się wspólne cele i kierunki rozwoju, nawiązywanie współpracy gospodarczej i politycznej, szczególnie w kontekście dynamicznego rozwoju gospodarki światowej oraz zmian zachodzących w strukturze i kierunkach handlu międzynarodowego. Tak więc, kraje regionu Azji zostały niejako zmuszone do podjęcia między sobą zdecydowanie intensywniejszej współpracy handlowej, aby móc utrzymać, a w dalszej perspektywie wzmocnić swoją rolę w gospodarce światowej. Intensyfikacji współpracy w zakresie wymiany handlowej sprzyja proces liberalizacji handlu. Z jednej strony chęć liberalizacji handlu pomiędzy krajami Azji i Pacyfiku staje się przesłanką do tworzenia ugrupowań integracyjnych, z drugiej strony w ramach ugrupowań integracyjnych, powstałych na mocy innych przesłanek, wdrażany jest proces liberalizacji handlu.

W artykule przybliżono proces pogłębiania liberalizacji handlu krajów regionu Azji i Pacyfiku, który ma wpływ na procesy integracyjne zachodzące w regionie. W artykule posłużono się dostępną literaturą przedmiotu. Opracowanie ma charakter opisowy.

2. Charakterystyka procesu liberalizacji handlu w rejonie Azji i Pacyfiku

W regionie Azji i Pacyfiku handel opiera się w coraz większym stopniu na wewnątrzgałęziowym podziale pracy, który jest, z jednej strony, konsekwencją

rosnącego popytu krajów Azji, szczególnie Chin, z drugiej strony rosnącego popytu krajów wysoko rozwiniętych, np. krajów Europy Zachodniej czy Stanów Zjednoczonych. Bezpośrednią korzyścią zaistniałej sytuacji jest wzrost wolumenu i wartości handlu w regionie, szczególnie wzrost eksportu wewnątrzazjatyckiego¹. Tak jak już wspomniano we wstępie artykułu, wzrostowi zaangażowania poszczególnych krajów regionu w wymianę międzynarodową z jednej strony towarzyszy proces liberalizacji tej wymiany, z drugiej strony jest on niejako jej konsekwencją. Podobnie liberalizacja handlu jest zarówno przyczyną, jak i następstwem procesów integracyjnych zachodzących w regionie Azji i Pacyfiku. Wynika to głównie ze zróżnicowania celów i misji tworzonych ugrupowań, np.:

- cel: przyspieszenie procesów liberalizacji wymiany – wówczas mamy doczynienia z przesłankami,
- cel: utrzymanie pokoju w regionie – wówczas liberalizacja handlu może być następstwem rozpoczętych kontaktów politycznych.

Jest to konsekwencja dość znacznego zróżnicowania politycznego, gospodarczego i kulturowego krajów uczestniczących w procesach liberalizacji wymiany i w procesach integracji.

Proces usuwania barier w handlu krajów rejonu Azji i Pacyfiku nabrał tempa w ostatnich latach XX w., szczególnie po zaakceptowaniu i wprowadzaniu ustaleń GATT/WTO przez poszczególne kraje regionu (np. negocjowanie warunków, a następnie przyjęcie Chin w 2001 r. i Wietnamu w 2007 r. do WTO). Od tego momentu następuje dość intensywne usuwanie barier handlowych (ceł i innych ograniczeń w handlu) głównie poprzez:

- bilateralne porozumienia o wolnym handlu,
- bilateralne porozumienia o partnerstwie ekonomicznym,
- tworzenie regionalnych stref wolnego handlu (porozumienia multilateralne).

Usuwanie barier w handlu najbardziej widoczne jest w obniżaniu taryfy celnej, i tak np. na Filipinach średnie cło kształtowało się na poziomie 27,39% w 1989 r., a w 2003 r. już na poziomie 4,13%, w Bangladeszu odpowiednio 107,93 i 17,8%, w Japonii 4,51 i 3,6%, w Korei Płd. 14,66 i 7,3%, na Tajwanie 10,91 i 30,7%, natomiast w Tajlandii odpowiednio 38,6 i 14,37%². Jak widać, w latach 1989-2003 nastąpiła znaczna obniżka stawek celnych, przy czym na uwagę zasługuje dość duże zróżnicowanie wysokości średniej stawki pomiędzy poszczególnymi krajami. Wynika to z tego, że proces redukcji taryfy celnej był dostosowywany do warunków i możliwości każdej strony porozumienia.

Przykładem elastycznego i otwartego podejścia do liberalizacji handlu w ramach regionu było podpisanie już w 1977 r. przez kraje członkowskie ASEAN³,

¹ E. Oziewicz, *Dylematy rozwoju gospodarczego krajów Azji Południowo-Wschodniej na tle procesów globalizacyjnych*, Wyd. UG, Gdańsk 2007, s. 37

² *Azja-Pacyfik. Obraz gospodarczy regionu*, red. B. Drelich-Skulska, Wyd. AE, Wrocław 2007, s. 43.

³ Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej ASEAN (Association of South East Asian Nations) utworzono 8 sierpnia 1967 r. w Bangkoku. Członkowie ASEAN to: Filipiny, Indone-

„Porozumienia w sprawie ustaleń o preferencyjnym handlu w ramach ASEAN” – ASEAN PTA (Preferential Trade Agreement), co gwarantowało⁴:

- wzajemne udzielanie minimum 25% preferencji na towary umieszczone na liście PTA,
- preferencje handlowe poprzez kontakty długoterminowe,
- udzielanie sobie kredytów kupieckich na zasadzie preferencyjnych stóp procentowych,
- liberalizację pozataryfowych barier na zasadach preferencyjnych,
- poszerzenie preferencji taryfowych oraz szereg innych ustaleń.

Jednakże liberalizacja handlu wewnątrz regionu oraz przedsięwzięcia gospodarcze (np. projekt komplementarności przemysłowej ASEAN) były do lat dziewięćdziesiątych XX w. dość mocno ograniczone z powodu konieczności utrzymania dotychczasowej pozycji tych krajów w gospodarce światowej, a przez to ukierunkowania wymiany m.in. na kraje Unii Europejskiej czy Stany Zjednoczone. Jednak już w 1992 r. podjęto decyzję o utworzeniu strefy wolnego handlu AFTA – ASEAN Free Trade Area, w której ramach oczekuje się eliminacji ceł i barier pozataryfowych między krajami członkowskimi, co ma się przyczynić do wzrostu konkurencyjności regionu (cel strategiczny) oraz do większej gospodarczej skuteczności i produktywności⁵. Następnie w listopadzie 2007 r. przyjęto „Kartę Stowarzyszenia”, określonej „Konstytucją ASEAN”, której zadaniem jest wzmocnienie instytucjonalne dość luźno dotychczas powiązanego ugrupowania do 2015 r. Jest to próba powołania do życia największego na świecie wolnego rynku o liczbie ludności 600 mln (UE – 485 mln, NAFTA – 408 mln)⁶.

Jednakże rozwój procesów liberalizacji handlu następował nie tylko wewnątrz ASEAN. Już w 2000 r. Chiny zapowiedziały chęć uczestnictwa w ASEAN. W rezultacie powołano do życia ACFTA (umowę ramową w sprawie zaawansowanej współpracy gospodarczej między ASEAN i Chinami, która weszła w życie w 2003 r.). W podobny sposób postąpiły kolejne znaczące kraje regionu: Japonia (podpisanie umowy o partnerstwie gospodarczym – 2003 r.), Indie (ramowe porozumienie o zaawansowanej współpracy – 2003 r.) Korea Płd. (AKFTA – umowa o zaawansowanym partnerstwie gospodarczym – 2005 r.)⁷. Na bazie tych umów następuje dalszy postęp procesów liberalizacji wymiany pomiędzy krajami regionu. Na podstawie zawartych umów zakłada się m.in. utworzenie obszaru wolnego handlu i inwestycji do 2012 r. pomiędzy poszczególnymi uczestnikami tych poro-

---

zja, Maleszja Singapur, Tajlandia (jako państwa założycielskie), Brunei (od 1984 r.), Laos i Birma (od 1997 r.), Wietnam (od 1995 r.) i Kambodża (od 1999 r.) za: E. Pawlak, A. Malkowski, *Przegląd organizacji międzynarodowych*, Wyd. AR, Szczecin 2006, s. 137.

⁴ E. Oziewicz, op. cit., s. 100.

⁵ Ibidem, s. 100.

⁶ E. Kaliszuk, *ASEAN – czy w Azji uda się powielić europejski model integracji?*, „Wspólnoty Europejskie” 2007 nr 6, s. 14.

⁷ E. Kaliszuk, op. cit., s. 21.

zumień. Poszczególne kraje zobowiązują się do zniesienia w 10-18-letnim okresie ceł nawet na 90% (Japonia, Wietnam) importowanych z regionu towarów. Oczywiście w umowach wymienione są również całe grupy towarów tzw. wrażliwych (np. ryż, wyroby mleczne, wołowina), które są wyłączone z procesu liberalizacji lub będą podlegały mu w zdecydowanie dłuższym okresie niż pozostałe.

Innym kierunkiem rozwoju procesu liberalizacji handlu w regionie jest nawiązanie współpracy gospodarczej ASEAN z takimi krajami, jak Stany Zjednoczone, Australia i Nowa Zelandia w ramach APEC – Współpraca Gospodarcza Azji i Pacyfiku⁸. Celem negocjacji w ramach APEC jest liberalizacja światowego handlu poprzez popieranie negocjacji w ramach WTO. W rezultacie kraje członkowskie podpisują między sobą preferencyjne porozumienia, dyskryminujące kraje trzecie. Pomimo to prowadzone są także negocjacje w sprawie utworzenia FTA Free Trade Agreements – „Porozumienia o wolnym handlu w ramach APEC”, które by ujednoliciło i wprowadziło jednakowe zasady liberalizacji handlu dla wszystkich uczestników porozumienia⁹.

3. Proces integracji gospodarczej krajów Azji i Pacyfiku

Proces integracji gospodarczej krajów Azji i Pacyfiku następuje poprzez tworzenie i rozwój struktur oraz systematyczny wzrost kompetencji i efektywności instytucji regionalnych. Zakres przedmiotowy procesów integracyjnych w regionie stopniowo obejmuje niemal wszystkie dziedziny życia międzynarodowego (np. kolejne porozumienia w ramach wspomnianego ASEAN). Jednakże procesy integracji krajów rejonu Azji i Pacyfiku charakteryzują się specyficznymi zasadami, zdecydowanie różnymi od znanych nam w procesach integracji europejskiej czy integracji na terenie Ameryki Północnej w ramach NAFTA. Zdecydowanie inną jest rola potęgi mocarstw zaangażowanych w regionie, inaczej krzyżują się interesy państw regionu. Wielokrotnie następuje konfrontacja silnych więzów współpracy z zagorzałą rywalizacją między regionalnymi liderami i związanym z nią dylematem bezpieczeństwa w regionie. Bardzo trudno jest więc orzec, która z postaw państw regionu – współpraca czy rywalizacja, stanie się dominująca. Dużą rolę w budowie procesów integracyjnych w regionie Azji i Pacyfiku odgrywają na przemian intencje, postawa i aspiracje Japonii, Chin i Wietnamu. Z drugiej strony w porozumienia integracyjne włączane są Stany Zjednoczone czy Australia, które dążą do utrzymania tam swoich wpływów, nie tylko gospodarczych.

W Azji najbardziej popularne są porozumienia bilateralne. Ich popularność wynika z możliwości dużej elastyczności warunków współpracy zawartych pomię-

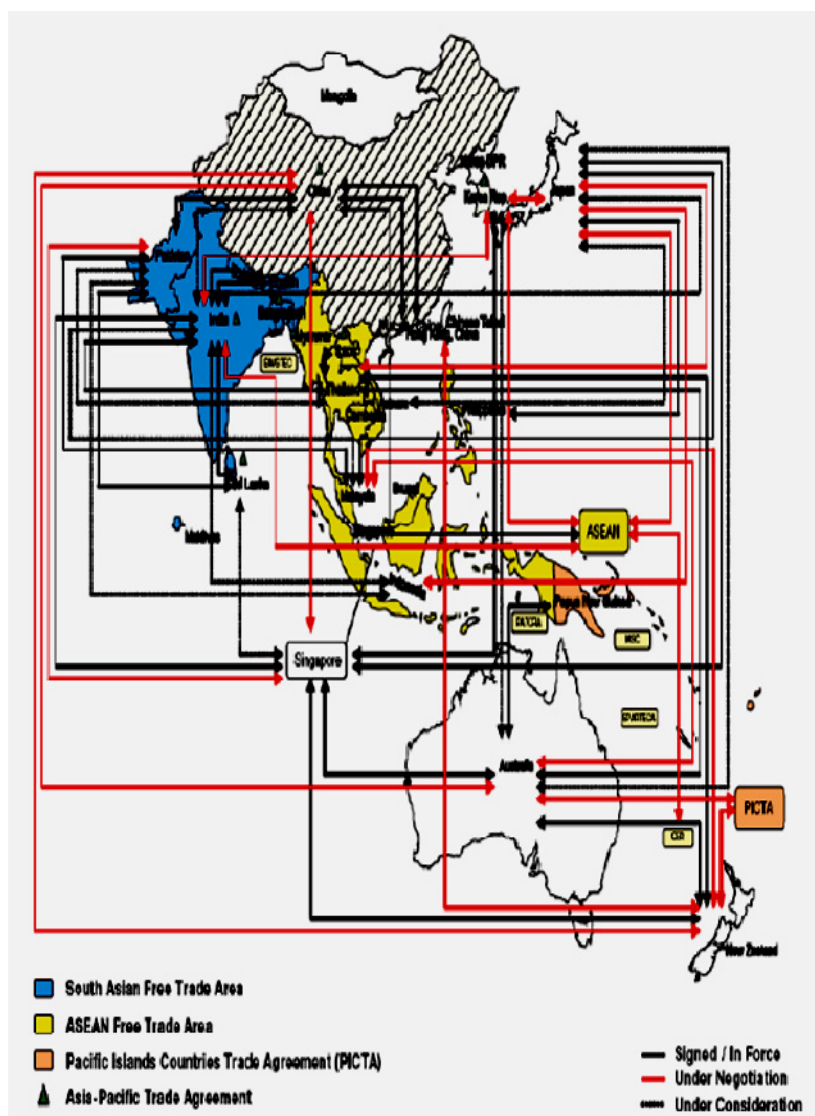
---

⁸ APEC Pacific Economic Cooperation – Współpraca Gospodarcza Azji i Pacyfiku, utworzona w 1989 r. z inicjatywy Australii. Członkowie APEC to: Australia, Brunei, Indonezja, Japonia, Kanada, Korea Płd., Malezja, Nowa Zelandia, Filipiny, Singapur, Tajlandia, Stany Zjednoczone (1989), Chińska Republika Ludowa, Hongkong, Tajwan (1991), Meksyk, Papua-Nowa Gwinea (1993), Chile (1994), Peru, Rosja, Wietnam (1997), za Pawlak E., Malkowski A., op. cit., s. 139.

⁹ P. Wieprzowski, *Po szczycie APEC*, „Rynki Zagraniczne” 2007 nr 39, s. 15.

dzy stronami porozumienia. Rysunek 1 pokazuje, jak wiele inicjatyw bilateralnych, ale także multilateralnych, zostało podjętych w ostatnich latach na terenie Azji i Pacyfiku. Jednakże dużym problemem w integracji krajów Azji i Pacyfiku, jak już wcześniej wspomniano, jest brak harmonizacji poszczególnych umów, co doprowadza do powstawania skomplikowanego systemu zbioru reguł obowiązujących różnych partnerów handlowych.

Rys. 1. Wewnątrzregionalne umowy w Azji i Australii

Źródło: Fiorentino R., Verdeja L., Toqueboeuf Ch., *The Changing Landscape of Regional Trade Agreements: 2006*, http://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/discussion_papers12a_e.pdf.

Ponadto cechą integracji krajów regionu Azji jest słaba instytucjonalizacja, rozbitcie działań integracyjnych między wieloma organizacjami, poleganie na konsensusie i nieformalnych zasadach działania¹⁰.

Do głównych porozumień multilateralnych krajów Azji i Pacyfiku należą:

1. ACM (Asian Common Market) – Wspólny Rynek Azjatycki.
2. AFTA (ASEAN Free Trade Area) – Strefa Wolnego Handlu Państw ASEAN.
3. APCTT (Asian and Pacific Centre for Transfer of Technology) – Centrum Transferu Technologii Azji i Pacyfiku.
4. APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation) – Współpraca Gospodarcza Azji i Pacyfiku.
5. APT (ASEAN+3) – ASEAN plus 3 kraje: Japonia, Korea Południowa, Chiny.
6. ASA (Association of South East Asia) – Stowarzyszenie Południowo-Wschodniej Azji.
7. ASEAN (Association of Southeast Asian Nations) – Stowarzyszenie Krajów Azji Południowo-Wschodniej.
8. ASPAC (The Asia Pacific Area Conference) – Rada Azji i Pacyfiku.
9. APEC–Pacific Economic Cooperation – Współpraca Gospodarcza Azji i Pacyfiku.
10. BIMP EAGA (Brunei-Indonesia-Malaysia-Philippine East Asia Growth Area) – Wschodnioazjatycka Strefa Wzrostu Brunei-Indonezja-Malezja-Filipiny.
11. EAEG (East Asian Economic Group) – Ugrupowanie Ekonomiczne Azji Wschodniej.
12. MCEDSA (Ministerial Conference for the Economic Development of South East Asia) – Konferencja Ministrów Spraw Zagranicznych ds. Rozwoju Gospodarczego Azji Południowo-Wschodniej.
13. OPTAD (Organization for Pacific Trade and Development) – Organizacja Handlu Pacyfiku i Rozwoju.
14. PBEC (Pacific Basin Economic Council) – Rada Gospodarcza Basenu Pacyfiku.
15. PFTA (Pacific Free Trade Area) – Strefa Wolnego Handlu Pacyfiku.
16. SEATO (South-East Asia Treaty Organization) – Organizacja Krajów Azji Południowo-Wschodniej.
17. SPARTECA (South Pacific Regional Trade and Economic Cooperation Agreement) – Regionalna Umowa Południowego Pacyfiku w sprawie Handlu i Współpracy Gospodarczej.

Na rys. 1 widać, jak wiele różnego rodzaju porozumień zostało zawartych w regionie Azji i Pacyfiku. Przyjmując za E. Kaliszuk, od 2000 r. do połowy 2007 r.

---

¹⁰ T. Grosse, *Gra o wpływy w Azji Wschodniej*, „Magazyn Finansistów” 2006, <http://cfo.cxo.pl/artykuly/50638.html>.

liczba regionalnych porozumień handlowych z udziałem krajów azjatyckich wzrosła ponadczteropółkrotnie z 43 do 198, przy czym zauważalny jest większy udział porozumień bilateralnych niż multilateralnych. Natomiast w tab. 1 zaprezentowano łączną liczbę porozumień zawartych, porozumień, które są w trakcie negocjacji oraz porozumień zaplanowanych do rozpoczęcia negocjacji przez kraje regionu Azji i Pacyfiku.

Tabela 1. Porozumienia handlowe (planowane, negocjowane i zawarte – stan na 30.06.2007 r.) krajów regionu Azji i Pacyfiku

Singapur	Indie	Tajlandia	Pakistan	Chiny	Korea Płd.	Japonia	Malezja	Indonezja	Brunei	Filipiny	Laos	Birma	Wietnam	Kambodża
31	28	23	23	20	20	18	18	14	11	11	10	9	9	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie Kaliszuk E., *ASEAN – czy w Azji uda się powielić model integracji?*, „Wspólnoty Europejskie” 2007 nr 6 (tab. 4. Regionalne porozumienia handlowe krajów ASEAN i wybranych krajów azjatyckich (stan na 30 czerwca 2007 r.), s. 22).

Jak wynika z danych zawartych w tab. 1, liderami w nawiązywaniu kontaktów handlowych w regionie są Singapur i Indie, przy czym Singapur prowadzi skuteczne negocjacje również z krajami Europy. Przyczyna tak intensywnych działań Singapuru (państwa uboższego w surowce, szczególnie w nośniki energii oraz mało wydajnego rolniczo – importuje żywność) wydaje się leżeć w tym, że postawiono na rozwój gospodarki poprzez wzrost handlu zagranicznego. Od roku 2006 odnotowuje się wzrost obrotów towarowych, dzięki porozumieniom o wolnym handlu zawartym ze Stanami Zjednoczonymi i Indiami. W latach 2005-2006 zwiększyły się również obroty z Chinami o ok. 32%. W singapurskim eksporcie dominują towary o wysokim zaawansowaniu technologicznym (elektronika, sprzęt elektryczny, stoczniowy, maszynowy i petrochemiczny) oraz produkty biotechnologii, w których produkcji Singapur jest światowym liderem¹¹.

Na uwagę zasługuje to, że większość krajów regionu Azji, szczególnie ubogich w surowce i mało wydajnych rolniczo, przyjmuje „singapurską” strategię rozwoju preferencyjnych powiązań handlowych i zaczyna zauważać korzyści z udziału w światowym handlu, odnosząc coraz większe sukcesy w tzw. reeksportie. I tak wspomniany Singapur towary zakupione np. w Europie czy Stanach Zjednoczonych kieruje na rynki Indonezji, Malezji, Bangladeszu, Tajlandii i Tajwanu, a z drugiej strony eksportuje towary pochodzące m.in. z wymienionych krajów. Pozostali uczestnicy rynku azjatyckiego zaczynają naśladować działania Singapuru¹². Jednak nie jest do końca pewne, że odniosą one takie same korzyści jak Sin-

¹¹ G. Stańczak, *Tygrysy przyjeżdżają do Polski*, „Rynki Zagraniczne” 2007 nr 42, s. 13.

¹² G. Stańczak, op. cit., s. 13.

gapur. Istnieje więc duże niebezpieczeństwo wprowadzenia w życie wielu umów, które jednak nie będą przynosić korzyści gospodarkom krajów w nich uczestniczących.

4. Podsumowanie i perspektywy

Integracja regionalna w regionie Azji i Pacyfiku na początku XXI w. przybrała na sile. Wspólnym wysiłkiem państw regionu budowane są między nimi coraz silniejsze powiązania. Tak więc jesteśmy świadkami intensywnych działań integracyjnych w regionie Azji i Pacyfiku bazujących na porozumieniach bilateralnych i multilateralnych, w których ramach następuje stopniowa redukcja stawek celnych i likwidacja innych barier w handlu międzynarodowym (np. ograniczeń administracyjnych czy technicznych) lub które są powodem powoływania do życia ugrupowań integracyjnych.

Wydaje się, że to gospodarki ASEAN mają możliwość uzyskania największych korzyści wynikających z procesów liberalizacji handlu i integracji gospodarczej ze względu na już dość zaawansowane procesy oraz poprzez nawiązywanie kontaktów z trzema potężnymi i dynamicznie rozwijającymi się gospodarkami Chin, Indii i Wietnamu.

Z drugiej jednak strony nie ma jeszcze obiektywnych warunków (politycznych i gospodarczych) do stworzenia spójnego ugrupowania integracyjnego na wzór Unii Europejskiej, choć takie próby, jak wspomniano, w ostatnim czasie są podejmowane.

Literatura

- Azja-Pacyfik. Obraz gospodarczy regionu*, red. B. Drelich-Skulska, Wyd. AE, Wrocław 2007.
- Grosse T., *Gra o wpływy w Azji Wschodniej*, „Magazyn Finansistów” 2006
<http://cfo.cxo.pl/artykuly/50638.html>.
- Fiorentino R., Verdeja L., Toqueboeuf Ch., *The Changing Landscape of Regional Trade Agreements: 2006*, http://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/discussion_papers12a_e.pdf.
- Kaliszok E., *ASEAN – czy w Azji uda się powielić europejski model integracji?*, „Wspólnoty Europejskie” 2007 nr 6.
- Oziewicz E., *Dylematy rozwoju gospodarczego krajów Azji Południowo-Wschodniej na tle procesów globalizacyjnych*, Wyd. UG, Gdańsk 2007.
- Pawlak E., Malkowski A., *Przegląd organizacji międzynarodowych*, Wyd. AR, Szczecin 2006.
- Stańczak G., *Tygrisy przyjeżdżają do Polski*, „Rynki Zagraniczne” 2007 nr 42.
- Wieprzowski P., *Po szczycie APEC*, „Rynki Zagraniczne” 2007 nr 39.

**LIBERALIZATION OF TRADE AS A FACTOR STIMULATING
DEVELOPMENT OF INTEGRATIVE GROUPS
OF ASIA AND PACIFIC REGION**

Summary

This article describes the process of deepening liberalization of trade in countries of Asia and Pacific region which intensified towards the end of the 20th century. Liberalization of trade in Asia and Pacific is inseparable, both in terms of causes and effects, from creating integrative forms between the parties of bilateral and multi-lateral agreements. The article was written with use of available literature on that subject. The study is descriptive.